

غلامحسین ضرغامی

سرشناسه:	ضرغامی، غلامحسین، ۱۳۵۲-
عنوان و نام پدیدآور:	معیار فقهی مکیل و موزون / غلامحسین ضرغامی.
مشخصات نشر:	قم: جلوه کمال، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری:	۱۰۰ ص.
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۴۲۲۹-۵-۳
وضعیت فهرست نویسی:	فیبا
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۹۷-۱۰۰.
موضوع:	وزن ها و اندازه ها (فقه) (Islamic law weights and measures) بهره (فقه) (Interest Islamic law) معاملات (فقه) (Transactions Islamic law*)
رده بندی کنگره:	BP۱۹۸/۶
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی:	۸۶۹۷۱۹۷
اطلاعات رکورد کتابشناسی:	فیبا

عنوان:	معیار فقهی مکیل و موزون
مولف:	غلامحسین ضرغامی
به کوشش:	محمد مهدی کریمی نیا
ناشر:	جلوه کمال
طراح و صفحه آرا:	عادل کریمی نیا
نوبت چاپ:	اول - زمستان ۱۴۰۰
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
قیمت:	۴۸۰۰۰ تومان
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۹۴۲۲۹-۵-۳
توزیع:	قم ۰۹۰۲۹۶۰۴۲۴۳

«تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر در انحصار مؤلف است. هرگونه تکثیر (اعم از چاپ، کپی، فایل الکترونیکی و...) از این اثر بدون مجوز از مؤلف خلاف قانون بوده و پیگرد قانونی دارد».

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه:
۱۲	الف: تبیین مسأله و تعیین قلمرو تحقیق
۱۳	ب: ضرورت این انتخاب و انجام تحقیق
۱۳	ج: اهداف تحقیق
۱۴	د: فواید تحقیق
۱۵	ه: سؤالات تحقیق
۱۵	۱. سؤال اصلی
۱۵	۲. سؤالات فرعی
۱۵	و: فرضیه تحقیق
۱۶	ز: پیشینه تحقیق و امتیاز این پژوهش
۱۶	۱. پیشینه تحقیق
۱۷	۲. امتیاز این پژوهش
۱۷	ح: کاربرد نتایج تحقیق
۱۷	ط: ضرورت این انتخاب و انجام تحقیق
۱۸	ی: روش تحقیق
۱۸	ک: ساماندهی تحقیق

فصل اول: مفاهیم و کلیات

۲۰	مبحث اول: تعاریف لغوی و اصطلاحی
۲۰	گفتار اول: مکیل در لغت و اصطلاح
۲۰	بند ۱: مکیل در لغت
۲۱	بند ۲: مکیل در اصطلاح فقه
۲۱	گفتار دوم: موزون در لغت و اصطلاح
۲۱	بند ۱: موزون در لغت

بند ۲: موزون در اصطلاح فقه	۲۲
گفتار سوم: ربا در لغت و اصطلاح	۲۳
بند ۱: ربا در لغت	۲۳
بند ۲: ربا در اصطلاح فقه	۲۳
مبحث دوم: واژه‌های دخیل	۲۴
گفتار اول: جزاف	۲۴
بند ۱: جزاف در لغت	۲۴
بند ۲: جزاف در اصطلاح	۲۵
گفتار دوم: غَرَر	۲۵
بند ۱: غرر در لغت	۲۵
بند ۲: غرر در اصطلاح فقه	۲۶
گفتار سوم: متبايعين	۲۶
بند ۱: متبايعين در لغت	۲۶
بند ۲: متبايعين در اصطلاح	۲۶
گفتار چهارم: معاطات	۲۷
بند ۱: معاطات در لغت	۲۷
بند ۲: معاطات در اصطلاح فقه	۲۷
گفتار پنجم: عرف در لغت و اصطلاح	۲۷
بند ۱: عرف در لغت	۲۷
بند ۲: عرف در اصطلاح	۲۸

فصل دوم: مکيل و موزون در قرآن کریم و روايات اسلامی

مبحث اول: مکيل و موزون در قرآن کریم	۳۰
گفتار اول: کلام حضرت شعیب در مکيل و موزون	۳۲
گفتار دوم: کلام حضرت یوسف (ع) در وفای به کيل	۳۴

- گفتار سوم: وفای به کیل ۳۵
- گفتار چهارم: وفای به کیل و قسطاس ۳۶
- گفتار پنجم: وای بر کم فروشان ۳۹
- گفتار ششم: پرهیز از طغیان در میزان ۴۲
- جمع بندی آیات ۴۵
- مبحث دوم: مکیل و موزون در روایات اسلامی ۴۵
- گفتار اول: جایز بودن نسبه دادن حیوانی با حیوانی دیگر ... ۴۶
- گفتار دوم: بیع گندم و جوبه طور مساوی (هم وزن) ۴۶
- گفتار سوم: بیع گندم و جوبه مساوی بودن وزن و ۴۶
- گفتار چهارم: صحیح بودن بیع طعام به اضافه بردیگری ... ۴۷
- گفتار پنجم: تعویض گندم با آرد و اضافه شدن آرد ۴۷
- گفتار ششم: پیمانه و وزن حامل ربا ۴۸
- گفتار هفتم: معامله یک گوسفند به دو گوسفند ۴۸
- گفتار هشتم: جواز معامله و تعویض به دو برابر ۴۸
- گفتار نهم: معامله و تعویض یکی به دوتا در غیر مکیل و ۴۹
- گفتار دهم: فروختن نخ به لباس بافته شده ۴۹
- گفتار یازدهم: فروختن دو عدد حیوان به یک عدد حیوان ... ۵۰
- گفتار دوازدهم: معاوضه اسب به اسب ۵۱
- گفتار سیزدهم: فروختن دو من از جوبه یک من از گندم، و ۵۱
- گفتار چهاردهم: فروش گندم به جو نقد و جایز نبودن ۵۲
- گفتار پانزدهم: صورت صحت معامله گندم و جو، و ۵۲
- گفتار شانزدهم: مساوی بودن شرط صحت معامله ۵۳
- گفتار هفدهم: مساوی بودن شرط صحت معامله انگور ۵۳
- جمع بندی روایات: ۵۳

فصل سوم: معیارهای مکیل و موزون در زمان‌های مختلف از دیدگاه فقها

- مبحث اول: مکیل و موزون از نظر فقه‌های متقدم ۵۶
- گفتار اول: دیدگاه شیخ مفید در مورد مکیل و موزون ۵۷
- گفتار دوم: دیدگاه شیخ طوسی در مورد مکیل و موزون ۵۸
- گفتار سوم: دیدگاه ابن براج ۵۹
- گفتار چهارم: دیدگاه ابن ادریس حلی در مورد مکیل و موزون ۶۰
- گفتار پنجم: دیدگاه محقق حلی در مورد مکیل و موزون ۶۱
- مبحث دوم: مکیل و موزون از نظر فقه‌های متأخر ۶۱
- گفتار اول: دیدگاه شهید اول در مورد مکیل و موزون ۶۲
- گفتار دوم: دیدگاه صاحب مفتاح الکرامه ۶۲
- گفتار سوم: دیدگاه صاحب ریاض در مورد مکیل و موزون ۶۳
- گفتار چهارم: دیدگاه امام خمینی در مورد مکیل و موزون ۶۳
- مبحث سوم: نظریه فقه‌های عصر حاضر ۶۶
- گفتار اول: مکیل و موزون در گفتار آیت الله جوادی آملی ۶۶
- بند ۱: معیار در مکیل و موزون بودن کالا چیست؟ ۶۶
- بند ۲: روایات موجود در این باب ۶۷
- بند ۳: استدلال به استصحاب ۶۸
- بند ۳: استصحاب قهقرایی ۶۹
- بند ۴: معیار بودن عرف هر شهر ۶۹
- گفتار دوم: مکیل و موزون در کلام آیت الله جعفر سبحانی ۷۰
- بند ۱: ربای معاوضی و مکیل و موزون ۷۰
- بند ۲: بررسی ربای معاوضی ۷۱
- بند ۳: آیا عقلانی است که دو جنس را با هم نقداً ۷۲
- بند ۴: بررسی فتوای مشهور پیرامون ربای معاوضی ۷۳
- بند ۵: آیا میزان در مکیل و موزون معیار عصر پیامبر ۷۴
- بند ۶: همجنس بودن مکیل و موزون ۷۵

الف: تبیین مسأله و تعیین قلمرو تحقیق

یکی از معیارهای سنجش کالا و اشیاء مکمل و موزون بودن آنهاست، مکمل و موزون در گذشته دارای معیارهایی بوده است و در عصر حاضر نیز معیارهایی دارد. در این تحقیق بنا داریم معیارهای فقهی مکمل و موزون در عصر گذشته و عصر کنونی را مقایسه و تفاوت‌ها و تشابه‌های آن را بیان نماییم، البته با نگاه قرآن و احادیث و روایات و نظرات فقها و علمای نامدار، همچنین مسائلی که در روابط تجاری مردم مشاهده شده و می‌شود.

اما تا کنون هیچ پژوهشی به صورت تطبیقی، معیارهای فقهی مکمل و موزون در زمان گذشته و زمان حال را مورد بررسی قرار نداده است و بالتبع مورد تشابه و اختلاف میان آن دو مورد بررسی قرار نگرفته است، از این جهت این تحقیق بدیع است.

از آن جا که دین مقدس اسلام انسانی است جامع و قوانین آن تضمین‌کننده سعادت دنیا و آخرت بشر می‌باشد لذا برای زندگی صحیح انسان‌ها، قوانینی در ابعاد گوناگون از قبیل عبادات، معاملات، اقتصاد، مسائل خانواده، مسائل قضائی، مسائل سیاسی و غیره وضع نموده است که عمل به آن خوشبختی دنیا و آخرت همه انسان‌ها را به دنبال دارد و اگر بشریت این قوانین را بدون کم و کاست عمل کند، دنیا هم چون گلستانی برای انسان‌ها خواهد شد.

از جمله قوانین مترقی اسلام، قوانین اقتصادی آن است که ابعاد گوناگون و مهمی دارد که عمل به آن تولید را بالا می‌برد و توزیع عادلانه و زندگی سعادت بخش را همراه با آزادی‌های مشروع، نصیب همگان می‌گرداند و بشر را آماده حرکت به سوی کمال و نزدیک شدن به خدا می‌سازد و از طرفی دست مفسدان اقتصادی را قطع نموده و به سلطه اقتصادی آنان که گاه سلطه فرهنگی را نیز به دنبال خود دارد خاتمه می‌بخشد.

موضوع رساله پیش رو که به عنوان رساله سطح سه حوزه و در حوزه فقه

معاملات است، با عنوان: «معیار فقهی مکیل و موزون در زمان‌های مختلف» می‌باشد. یکی از معیارهای سنجش کالا و اشیاء، مکیل و موزون بودن آنهاست. مکیل از نظر فقهی چیست؟ و از نظر لغوی به چه معناست؟ و هم‌چنین موزون در لغت چه معنایی دارد و در اصطلاح فقه چطور بیان می‌شود؟ تاریخچه مکیل و موزون چیست؟ آیا در کدام سوره‌های قرآن و چه آیاتی پیرامون این دو واژه سخن به میان آمده است؟

اگرچه در قرآن کریم پیرامون این مبحث مطالبی آمده، اما کم نیست مطالبی که در روایات اسلامی پیرامون این مبحث آمده، مباحثی که انواع سؤالات را جواب داده و گره‌گشای مشکلات در این باب می‌باشد.

این که فقهای عالی مقام شیعه در این باب چه نظرات و مطالبی را بیان داشته‌اند، چه فقهای قدیم و چه فقهای عصر حاضر، همه و همه در این رساله به آن‌ها پرداخته می‌شود.

ب: ضرورت این انتخاب و انجام تحقیق

در این خصوص هیچ گونه تحقیق یا پایان نامه‌ای به صورت تطبیقی معیارهای فقهی مکیل و موزون را بیان ننموده است.

بررسی فقهی این مسئله می‌تواند برای حقوق دانان و قانون گذاران نیز مفید باشد و دست یابی آنان به شناخت این معیارها را آسان نماید.

ضرورت دیگر این تحقیق بیان این مسئله است که تا چه اندازه قوانین و مقررات جمهوری اسلامی ایران با فقه امامیه مطابقت دارد.

ج: اهداف تحقیق

بیان روش صحیح مکیل و موزون در زمان حاضر.

بیان روش صحیح سنجش اشیا و کالا در زمان‌های مختلف.